

Xalq so'zi

O'zbekiston —
kelajagi
buyuk
davlat

2023-YIL — INSONGA E'TIBOR VA SIFATLI TA'LIM YILI

1991-yil 1-yanvardan chiqa boshlagan

WWW.XS.UZ

E-mail: Info@xs.uz

2023-yil 14-oktabr, № 218 (8561)

Shanba

Saytimizga o'tish uchun QR-kodni
telefoningiz orqali skaner qiling.

MDH SAMMITI — O'ZARO MANFAATLI HAMKORLIKNI YANADA KENGAYTIRISH UCHUN QULAY MULOQOT MAYDONI

**O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev
13-oktabr kuni Bishkek shahrida Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi
Davlat rahbarlari kengashining navbatdagi majlisida ishtirok etdi.**

Qirg'iz Respublikasi Prezidenti Sadir Japarov raisligida o'tgan sammit ishida Ozarbayjon Respublikasi Prezidenti Ilhom Aliyev, Belarus Respublikasi Prezidenti Aleksandr Lukashenko, Qozog'iston Respublikasi Prezidenti Qosim-Jomart Toqayev, Rossiya Federatsiyasi Prezidenti Vladimir Putin, Tojikiston Respublikasi Prezidenti Emomali Rahmon, Turkmaniston Prezidenti Serdar Berdimuhamedov va MDH bosh kotibi Sergey Lebedev ham qatnashdi.

Kun tartibiga muvofiq,

MDH doirasidagi ko'p qirrali munosabatlarning holati va istiqbollari yuzasidan fikr almashildi, amaliy hamkorlikning dolzarb masalalari muhokama qilindi.

Davlatimiz rahbari o'z nutqida Hamdo'stlik doirasidagi o'zaro manfaatli hamkorlikni yanada kengaytirish bo'yicha qator tashabbuslarni ilgari surdi.

O'zbekiston Prezidenti mavjud imkoniyatlarni birgalikda baholash va o'zaro muvofiqlashtirilgan choralar ko'rish uchun MDHdek noyob

platformani ishga solish muhimligini alohida qayd etdi. Shu ma'noda, ko'p tomonlama hamkorlikning yangi uzoq muddatli kun tartibini ishlab chiqish maqsadida MDH mamlakatlarining yetakchi tahlil markazlari va ekspertlarining konferensiyasini tashkil etish taklif qilindi.

Mamlakatimiz yetakchisi Hamdo'stlik mamlakatlarida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash zarurligini ta'kidladi.

Tashkilot makonida istisno va cheklavlarsiz to'laonli erkin savdo

hududini shakllantirish muhimligiga e'tibor qaratildi. Shu munosabat bilan tegishli shartnoma qoidalarini qayta ko'rib chiqish taklif etildi.

O'zbekiston Prezidenti mamlakatlar o'rtasidagi tovar ayirboshlashda mavjud mexanizmlarni samarali ishga solishga chaqirdi va uni rag'batlantirishning yangi vositalarini taklif qildi.

Davlatimiz rahbari o'zaro investitsiyalarni rag'batlantirish va loyihalarni ilgari surish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar majmuini ishlab chiqish hamda MDH mamlakatlarining Sanoat kooperatsiyasi va innovatsion ishlanmalari forumini o'tkazish tashabbusini ilgari surdi.

Energetika va oziq-ovqat sohaslarida hamkorlik qilish, iqtisodiyotning tegishli tarmoqlarida ilg'or texnologiyalarni joriy etish va kooperatsiyani kuchaytirish masalalariga alohida e'tibor qaratildi.

Oziq-ovqat xavfsizligi sohasidagi hamkorlik bo'yicha yangilangan dasturni hamda Agrosanoat majmuidagi kooperatsiyaning asosiy yo'nalishlari to'g'risidagi bitimni tayyorlash taklif qilindi.

O'zbekiston yetakchisi hududlararo hamkorlikni faollashtirish bo'yicha "Yo'l xaritasi"ni tayyorlash tashabbusi bilan chiqdi, transport jihatidan o'zaro bog'liqlikni kuchaytirish, yo'lovchi va yuk tashishni ko'paytirish yuzasidan aniq chora-tadbirlarni ko'rsatib o'tdi.

Global iqlim isishi oqibatlariga qarshi kurashishda sa'y-harakatlarni birlashtirish muhimligi qayd etildi. Kelgusi yilda Samarqandda o'tkazilishi rejalashtirilgan BMT shafeligidagi Xalqaro iqlim forumi doirasida MDH makonidagi ekologik xavf-xatarlarga bag'ishlangan maxsus yalpi sessiyani tashkil etishga tayyorlik bildirildi.

Gumanitar soha haqida so'z yuritilar

ekan, 2024-yilda "Hamdo'stlikning madaniyat poytaxti", deb e'lon qilingan Samarqand shahrida MDH madaniyat, san'at va kino haftaligini o'tkazish taklif qilindi.

Shuningdek, kelgusi yilda MDHning yoshlar poytaxti maqomini olgan Toshkent shahrida bir qator yoshlarga oid tadbirlar, shu jumladan, futbol musobaqasi bo'lib o'tadi.

Mamlakatimiz yetakchisi o'z so'zida ta'lim sohasida va sayyohlik almashinuvini rivojlantirish borasida ham muhim tashabbuslarni ilgari surdi.

Nutqining so'ngida O'zbekiston Prezidenti Rossiya Federatsiyasi Prezidentini 2024-yilda Tashkilotga raislikni qabul qilib olgani bilan tabrikladi.

Sammit yakunida MDH doirasidagi hamkorlikning ustuvor yo'nalishlari bo'yicha qator bitim va qarorlar qabul qilindi.

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi Davlat rahbarlari kengashi majlisi doirasida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevga do'stlik, yaxshi qo'shnichilik va ko'p qirrali hamkorlik munosabatlarni mustahkamlashga qo'shgan ulkan hisssasi uchun tashkilotning oliy mukofoti — MDH Faxriy nishonini tantanali topshirish marosimi bo'lib o'tdi.

Ta'kidlash joizki, keyingi bir necha yilda O'zbekistonning Hamdo'stlik ishidagi ishtiroki faollashadi.

Mamlakatimiz MDHning tarmoqlar bo'yicha hamkorlikning 24 ta organiga qo'shildi, 65 ta tuzilmasi faoliyatida to'liq ishtirok etmoqda.

Ushbu davrda O'zbekiston Prezidenti tomonidan ko'plab muhim yo'nalishlar yuzasidan qariyb 70 ta tashabbus ilgari surildi. Ularning aksariyati Hamdo'stlikka a'zo

mamlakatlar tomonidan qo'llab-quvvatlanib, ro'yobga chiqarildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev MDH sammiti doirasida Belarus Respublikasi Prezidenti Aleksandr Lukashenko bilan uchrashuv o'tkazdi.

Ikki tomonlama munosabatlarning dolzarb masalalari muhokama qilindi.

Yetakchilar O'zbekiston va Belarus o'rtasidagi ko'p qirrali aloqalar jadal rivojlanib borayotganini mamnuniyat bilan qayd etdilar.

O'zaro tovar ayirboshlash ko'rsatkichlari o'smoqda, iqtisodiyotning turli tarmoqlarida kooperatsiya loyihalarini amalga oshirish davom etmoqda.

Madaniyat, kinematografiya va sport sohasida qo'shma tadbirlar muntazam o'tkazib borilmoqda.

Davlat rahbarlari savdo-iqtisodiy va gumanitar hamkorlikni yanada kengaytirish bo'yicha o'zaro muvofiqlashtirilgan choralarni ko'rish, jumladan, Hukumatlararo komissiya bo'yicha yig'ilishi, Hududlar forumi hamda O'zbekiston va Belarus yetakchi oliy ta'lim muassasalari rektorlarining uchrashuvini tashkil etish muhimligini qayd etdilar.

MDH va boshqa xalqaro tuzilmalar doirasidagi hamkorlik yuzasidan fikr almashildi.

Bo'lajak tadbirlar rejasini ham ko'rib chiqildi.

Shu bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Qirg'iz Respublikasiga amaliy tashrifi yakunlandi.

O'ZA.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Matbuot xizmati suratlari.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SHAVKAT MIRZIYOYEVNING MUSTAQIL DAVLATLAR HAMDO'STLIGI DAVLAT RAHBARLARI KENGASHI MAJLISIDAGI NUTQI

Qadrlı hamkasblar!

Avvalo, Qirg'iz Respublikasi Prezidenti, hurmatli Sadir Nurg'ojoyevich Japarovga an'anaviy iliq qabul va sammitni yuksak darajada tashkil etgani uchun bildirilgan minnatdorlik so'zlariga qo'shilaman.

Biz O'zbekistonda Qirg'izistonning Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga raisligining samarali yakunlarini yuksak baholaymiz.

Bu davrda mamlakatlarimiz o'rtasidagi o'zaro manfaatli hamkorlikni yanada kengaytirish borasida katta ishlar amalga oshirildi, ko'p tomonlama qator muhim hujjatlar, jumladan, Xizmatlarning erkin savdo zonasini to'g'risidagi bitim qabul qilindi.

Biz, shuningdek, kun tartibini va ushbu yig'ilish uchun tayyorlangan qarorlar loyihalarini qo'llab-quvvatlaymiz.

Hurmatli delegatsiyalar rahbarlari!

Bizning uchrashuvimiz global geosiyosiy keskinlik kuchayayotgan bir sharoitda o'tmoqda. Barcha hamkasblarim o'z chiqishlarida oldimizda turgan umumiy tahdid va xavf-xatarlarni qayd qilib o'tdilar.

Ming afsuski, dunyoning turli mintaqalaridagi keskinlashib borayotgan ziddiyatlarning oqibatlarini barcha mamlakatlarimizning barqaror rivojlanishiga o'ta salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Bunday vaziyatda biz MDH bo'yicha sheriklarimiz bilan hamkorlikning yangi yo'llari va mexanizmlarini izlashda davom etamiz.

Gap, avvalo, muqobil savdo-logistika yo'nalishlarini shakllantirish, qo'shilgan qiymatning qisqa va yanada samarali zanjirlarini yaratish, mamlakatlarimiz iqtisodiyotidagi bir-birini to'ldiradigan zaxiralardan imkon qadar yuqori darajada foydalanish, biznes aloqalarini rag'batlantirish haqida bormoqda.

Biz paydo bo'ladigan xavf-xatarlarni birgalikda baholash, muvofiqlashtirilgan chora-tadbirlar va nostandart qarorlarni qabul

qilish uchun MDH doirasidagi ko'p qirrali hamkorlikning noyob platformasi to'liq ishga solinishidan manfaatdormiz.

Shu munosabat bilan Hamdo'stlikning uzoq muddatli yangi kun tartibini ishlab chiqish uchun mamlakatlarimizning yetakchi tahlil markazlari va ekspertlari ishtirokida konferensiya tashkil etish imkoniyatini ko'rib chiqishni taklif qilaman.

Qadrlı hamkasblar!

Joriy yil boshidan buyon O'zbekistonning Hamdo'stlik mamlakatlari bilan tashqi savdo hajmi atigi 5 foizga oshdi. Shu bilan birga, o'sish sur'atlarining sekinlashish tendensiyasi kuzatilmogda.

Yuqori darajadagi ekspertlarimiz uchrashuvlari natijalari to'laonli erkin savdo zonasini shakllantirish yo'lidagi hali ham ko'plab to'siqlar mavjudligidan dalolat beradi.

Biz quyidagilarni taklif etamiz:

birinchidan, Erkin savdo hududi to'g'risidagi shartnomaning tovarlarni olib qo'yishga doir qoidalarini qayta ko'rib chiqish. Shartnoma imzolanganidan buyon yetarlicha vaqt o'tdi hamda ushbu hujjatni bizning asosiy maqsad va vazifalarimiz bilan to'liq muvofiqlashtirish vaqti keldi;

ikkinchidan, import o'rnini bosishga qaratilgan milliy dasturlarni o'zaro uyg'unlashtirish;

uchinchidan, davlat xaridlari bozoriga imtiyozli kirish huquqini o'zaro kelishuv asosida taqdim etish imkoniyatlarini ko'rib chiqish;

to'rtinchidan, qo'shma ulgurji taqsimlash va logistika markazlarini tashkil etishni qo'llab-quvvatlash dasturini qabul qilish;

beshinchidan, elektron savdoni rivojlantirishni, jumladan, mavjud platformalarni kengaytirish yo'li bilan rag'batlantirish.

Yana bir muhim jihat bu — o'zaro savdodagi texnik to'siqlar va muvofiqlikni

baholash bo'yicha ishlar natijalarini tan olish to'g'risidagi MDH bitimlarining qabul qilinishini jadallashtirishdan iborat.

Ushbu masalalarning barchasi Hamdo'stlik Iqtisodiy kengashining navbatdagi yig'ilishi kun tartibiga kiritilishi zarur.

Sanoat kooperatsiyasi istiqbollari masalasiga alohida to'xtalib o'tmoqchiman.

Bugungi kunda MDH mamlakatlari bilan qo'shma investitsiya loyihalariga doir portfelimiz hajmi 25 milliard dollardan oshdi. Ya'qinda qabul qilingan Sanoat kooperatsiyasini rivojlantirish konsepsiyasiga muvofiq, Hamdo'stlikka a'zo davlatlarning Sanoat siyosati bo'yicha kengashi doirasida o'zaro investitsiyalarni rag'batlantirish va loyihalarni ilgari surish hamda texnoparklarni tashkil etish bo'yicha Qo'shimcha kompleks chora-tadbirlarni ishlab chiqishni taklif qilaman.

Bunda xaridlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash, sug'urta hisobidan qoplab berish va off-teyk xarid masalalarini puxta o'ylab ko'rish muhimdir.

Kelgusi yilning aprel oyida Toshkent shahrida o'tkazilishi rejalashtirilgan "INNOPROM" sanoat haftaligi doirasida MDH mamlakatlarining sanoat kooperatsiyasi va innovatsion ishlanmalari forumini o'tkazishga ham tayyormiz.

Energetika sohasida MDHga a'zo har bir mamlakatning elektr energiyasini ishlab chiqarish va iste'mol qilish imkoniyatlarini hisobga olgan holda, energiya tizimlarini yaxlit holda ishlay oladigan sharoitlarni yaratish zarur, deb hisoblaymiz.

Yana bir ustuvor vazifa — Hamdo'stlik davlatlarida iste'molchilarni yuqori sifatli va arzon oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlashdan iborat.

Shu munosabat bilan agrosanoat komplekslari, logistika va "ekspres" koridorlarning o'zaro bog'liqligini kuchaytirish,

tarmoqni texnologik modernizatsiya qilish va tizimli ilm-fan almashinuvi masalalarini hal etish talab etiladi.

Amaldagi tarmoq kengashi doirasida Oziq-ovqat xavfsizligi sohasidagi yangilangan hamkorlik dasturini va Agrosanoat sektorida kooperatsiyaning asosiy yo'nalishlari to'g'risidagi bitimni tayyorlashni taklif qilamiz.

Hududlararo hamkorlik juda katta imkoniyatga ega ekanini ta'kidlab o'tmoqchiman. Bunday sheriklikni qo'llab-quvvatlash choralari o'z ichiga olgan alohida "Yo'l xaritasi"ni ishlab chiqish, jumladan, hududlarning birinchi Forumini, ko'rgazma va yarmakalarni hamda ishblarmon doiralari vakillarining o'zaro tashriflarini o'tkazish zarur, deb hisoblaymiz.

Transport sohasida quyidagi imkoniyatlarni yaratish tarafdorimiz:

— transportning barcha turlarida multimodal tashuvlarni tashkil etish orqali transport koridorlarini rivojlantirish;

— asosiy mintaqaviy koridorlar orqali yuklarni tashishda biznes uchun jozibador shartlarni shakllantirish;

— yo'lovchi va yuk tashishda boshqarish jarayonlarini va ko'rsatiladigan xizmatlarni raqamlashtirish;

— transport infratuzilmasi va harakat tarkibini modernizatsiya qilish dasturlari va loyihalarini amalga oshirish.

Biz, shuningdek, MDHning Davlatlararo ekologik kengashiga O'zbekistonning qo'shilishi to'g'risida qaror qabul qildik.

Kelgusi yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti shafeligida Samarqandda o'tkazilishi rejalashtirilgan Xalqaro iqlim forumi doirasida Hamdo'stlik davlatlari hududidagi ekologik tahdid va xavf-xatarlarga bag'ishlangan maxsus yalpi sessiyani o'tkazishni taklif qilamiz.

Hurmatli delegatsiyalar rahbarlari!

Qadimiy Samarqand shahriga 2024-yilda "Hamdo'stlikning madaniyat poytaxti" maqomini berish masalasini qo'llab-quvvatlaganingiz uchun sizlarga chuqur minnatdorlik bildiraman.

Shu munosabat bilan kelgusi yil bahorda Samarqandda MDH davlatlarining madaniyat, san'at va kino haftaligini o'tkazishni taklif qilamiz.

Yoshlar siyosati sohasidagi hamkorlikni faollashtirish masalasi, ayniqsa, dolzarb ahamiyatga egadir.

Biz yangi qo'shma loyihamiz doirasida kelgusi yilda "Hamdo'stlikning yoshlar poytaxti" deb e'lon qilingan Toshkent shahrida tadbirlarga boy dasturni tayyorlayapmiz.

Shuningdek, "Hamdo'stlik kubogi" futbol turnirini qayta tiklash va yoshlarimiz jamoalari o'rtasida navbatdagi uchrashuvlarni O'zbekistonda o'tkazishni taklif qilaman.

Xalqaro rus tili tashkilotini ta'sis etish to'g'risidagi shartnomani qabul qilishni qo'llab-quvvatlaymiz.

Rus tilida ta'lim beradigan texnik mutaxassisliklar bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlash dasturini ishlab chiqishni muhim, deb hisoblaymiz.

Hamdo'stlikning yagona turistik makonini targ'ib qilish doirasida qo'shma dasturlar va turistik mahsulotlarni amalga oshirishda faol ishtirok etishga tayyormiz.

Qadrlı hamkasblar!

Rossiya Federatsiyasi tomonidan kelgusi yil uchun Hamdo'stlikka raislikning qabul qilib olinishi munosabati bilan hurmatli Vladimir Vladimirovich Putin nomiga bildirilgan tabrik so'zlariga qo'shilaman.

Ushbu muhim va mas'uliyatli vazifani bajarishda chin dildan omdalar tilayman.

So'zimning yakunida O'zbekiston Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi doirasida ko'p qirrali hamkorlikni yanada kengaytirish tarafdori ekanini yana bir bor tasdiqlayman.

E'tiboringiz uchun rahmat.

Oliy Majlis
SenatidaDAVLAT ORGANLARI
VA TASHKILOTLARIDA
OCHIQLIK
QANCHALIK
TA'MINLANMOQDA?

Oliy Majlis Senatida xalq deputatlari mahalliy Kengashlarining Axborot siyosati va mahalliy davlat organlarida ochiqlikni ta'minlash masalalari bo'yicha doimiy komissiyalari raislari uchun seminar tashkil etildi. Unda senatorlar, mahalliy Kengash deputatlari, OAV vakillari va ekspertlar qatnashdi.

Tadbirda davlat organlari va tashkilotlarining hududiy tuzilmalari tomonidan ochiqlikni ta'minlash borasida olib borilayotgan ishlarni kuchaytirish va mahalliy Kengashlarning har bir sessiyasini jonli efir orqali keng jamoatchilikka yetkazish jarayonini yanada tezlashtirish kabi masalalar atroflicha muhokama qilindi.

Ta'kidlanganidek, joriy yilda o'tgan yil yakunlari asosida davlat organlari va tashkilotlarida ochiqlikni ta'minlash bo'yicha amalga oshirilgan ishlarni baholash yuzasidan "Ochiqlik indeksi" natijalari e'lon qilingani muhim qadam bo'ldi. Ammo hali oldinda bajariladigan vazifalar ko'p.

Shundan kelib chiqib, doimiy komissiya raislariga davlat organlari va tashkilotlari hududiy tuzilmalarida ochiqlikni ta'minlash borasida olib borilayotgan sa'y-harakatlarni samarali nazorat qilish yuzasidan tegishli tavsiyalar berildi.

Shuningdek, yig'ilishda xalq deputatlari viloyatlar va Toshkent shahar Kengashlari tomonidan sessiyalarni mahalliy telekanallar yoki internet jahon axborot tarmog'i orqali jonli efiirga uzatish amaliyoti yo'lga qo'yilgani e'tirof etilgani holda, bu boradagi ishlarni yanada kuchaytirish zarurligi aytib o'tildi.

O'z navbatida, seminarida "Yagona integrator Uzinfocom" MCHJ mas'ul xodimi tomonidan xalq deputatlari mahalliy Kengashlarining "Kengash.gov.uz" portali faoliyati to'g'risida batafsil ma'lumot berildi.

Tadbir yakunida mahalliy davlat hokimiyati organlari, vazirlik va idoralar faoliyatining ochiqlik darajasini oshirish ishlarga e'tiborni kuchaytirish, doimiy komissiya raislari, kotibiyat mudirlari hamda axborot xizmatlari rahbarlarining soha mutaxassislari bilan hamkorligini bugungi kun talabi darajasida kuchaytirishga kelishib olindi.

"Xalq so'zi".

Parlament komissiyasi

INSON HUQUQLARI SOHASIDA AMALGA
OSHIRILAYOTGAN ISHLAR MUHOKAMA QILINDI

Kecha Oliy Majlis Qonunchilik palatasida Inson huquqlari sohasida O'zbekiston Respublikasining xalqaro majburiyatlariga rioya etilishi bo'yicha Parlament komissiyasining navbatdagi yig'ilishi bo'lib o'tdi.

Unda Qonunchilik palatasi deputatlari, Parlament komissiyasi a'zolari, Inson huquqlari bo'yicha Milliy markaz, Adliya vazirligi mutasaddilari hamda OAV vakillari ishtirok etdi.

Oliy Majlis Qonunchilik palatasi Spikerining birinchi o'rinbosari, Parlament komissiyasi raisi A. Saidov yig'ilishni ochar ekan, xalqaro majburiyatlarda belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash borasidagi ishlar muhokama qilindi.

Yig'ilishda dastlab "Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar to'g'risidagi xalqaro pakt qoidalarini bajarish yuzasidan O'zbekiston Respublikasining Uchinchi davriy ma'ruzasini ko'rib chiqish yakunlari bo'yicha BMT iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar bo'yicha qo'mitasining

yakuniy tavsiyalarini amalga oshirish yuzasidan 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Milliy harakatlar rejasini tegishli bandlerida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash borasidagi ishlar muhokama qilindi.

Ta'kidlanganidek, Milliy harakatlar rejasining 9.d-bandida kamsitishdan jabrlanganlarga yetkazilgan zararni qoplashning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish vazifasi yuklatilgan. Adliya vazirligining tahlillariga ko'ra, milliy qonunchilik hujjatlarida kamsitishga qarshi hamda kamsitishdan jabrlanganlarning huquqlarini kafolatlovchi normalar yetarlicha ishlab chiqilgan.

Xususan, yangi tahrirdagi Konstitutsiyada ma'muriy, jinoyi va fuqarolik kodekslarida shaxsni kamsitish bilan bog'liq

holatlar uchun javobgarlik borligi belgilangan. Shu bilan birga, tegishli sud protsessual qonunchilik hujjatlarida ham har qanday manfaatdor shaxs o'zining buzilgan yoki nizolashilayotgan huquqlarini yoxud qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun tegishli sudga murojaat etish huquqi kafolatlangan.

Komissiya a'zolari Prezidentimizning 2023-yil 12-maydagi tegishli Farmoni bilan tasdiqlangan "Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi qabul qilinganligining 75 yilligiga bag'ishlangan tadbirlar dasturi"da belgilangan vazifalarning amalga oshiriliishi yuzasidan Inson huquqlari bo'yicha Milliy markazning axborotini ham eshitdilar.

Qayd etilganidek, mazkur dasturning 6 bandi bo'yicha ijro muddati yakunlanib, ishlar to'liq bajarilgan. Farmon ijrosini ta'minlash davomida 20 dan ortiq konferensiya, davra suhbat, seminar-treninglar va targ'ibot ishlari olib borilgan. 24 ta bandni amalga oshirish bo'yicha esa ishlar izchil davom etmoqda.

Shu bilan birga, tadbirlar dasturining 22-bandini ijrosini ta'minlash doirasida joriy yilning 25-26-may kunlari Samarqand shahrida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi va Yevropa Kengashining Huquq orqali demokratiya uchun Yevropa komissiyasi (Venetsiya komissiyasi) hamkorligida xalqaro konferensiya ham tashkil etildi. Uning doirasida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi hamda Tojikiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi o'rtasida hamkorlik to'g'risida memorandum imzolandi.

Shuningdek, komissiya a'zolari Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasining Milliy strategiyasi va uning "Yo'l xaritasi" bandlerining bajarilishi yuzasidan Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazining umumlashtirilgan ma'lumotini ham muhokama qildilar.

78 banddan iborat Milliy strategiyada 33 ta qonun hujjati loyihasini ishlab chiqish nazarda tutilgan. Yangi qonun hujjatlari loyihalari 20 ta, amaldagi qonunlarga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish bo'yicha

qonun hujjatlari loyihalari 4 ta, amaldagi qonunlarning yangi tahrirdagi loyihalari 9 tani tashkil etadi. Qolaversa, o'tgan davr mobaynida O'zbekiston Respublikasining 20 ta qonuni qabul qilindi.

Inson sha'ni, qadr-qimmatini bog'liq har qanday kamsitishlarning oldini olish, nogironligi bo'lgan fuqarolar uchun imtiyozlar berish, bolalar va ayollar huquqlarini himoya qilish, gender tengligiga erishish mazkur "Yo'l xaritasi"da belgilangan vazifalarda ustuvorlik kasb etadi.

Yig'ilishda O'zbekiston Respublikasida Inson huquqlari sohasidagi Milliy ta'lim dasturini amalga oshirish bo'yicha "Yo'l xaritasi"ning 25-bandini ijrosini ta'minlash

maqsadida Milliy markaz tomonidan tayyorlangan "Bola huquqlarini o'rgatish" va "Bola huquqlari" qo'llanmalari to'g'risidagi ma'lumotnoma ham muhokama qilindi.

Bugungi kungacha mamlakatimiz inson huquqlariga oid 80 ga yaqin xalqaro hujjatlarga qo'shilgan. Mazkur xalqaro huquqiy hujjatlar orasida bola huquqlariga oid xalqaro normalar muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur xalqaro hujjatlar, o'z navbatida, bola huquqlari bo'yicha milliy qonunchilikni takomillashtirishga yordam bermoqda.

Yig'ilishda kun tartibidagi masalalar yuzasidan Parlament komissiyasining tegishli qarorlari qabul qilindi.

"Xalq so'zi".

DAXLDORLIK HISSI VA MAS'ULIYAT

Shu kunlarda regulation.gov.uz portaliga hamda Qonunchilik palatasining parlament.gov.uz rasmiy veb-saytiga jamoatchilik muhokamasi uchun joylashtirilgan "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qonun loyihasi yuzasidan fuqarolik jamiyati institutlari vakillari, turli kasb egalari, yoshlardan ko'plab aniq takliflar, asosli fikr-mulohazalar, munosabatlar kelib tushmoqda. Bu haqda gazeta'mizning avvalgi sonlarida ham ma'lumotlar bergan edik.

Qayd etish joiz, Oliy Majlis Qonunchilik palatasining bir guruh deputatlari tomonidan qonunchilik

tashabbusi huquqi asosida ishlab chiqilgan parlament faoliyatiga oid qonun loyihasi bilan 14 ta qonun (jumladan, Saylov kodeksi)ga tegishli o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish belgilanmoqda.

Qonun loyihasiga oid taklif va munosabatlar 12-oktabr kungi holatiga ko'ra, jami 371 tani tashkil etmoqda. Ularning 211 tasi regulation.gov.uz portaliga hamda 160 tasi parlament.gov.uz veb-saytiga kelib tushgan. Tahlillarga ko'ra, ularning aksariyatini loyihadagi normalarni qo'llab-quvvatlash barobarida, uni yanada takomillashtirishga oid takliflar tashkil etmoqda.

Quyida yurtdoshlarimizning qonun loyihasi yuzasidan bildirgan fikrlari bilan tanishasiz.

Zamira TOJIYEVA,
jurnalist:

— Qonun loyihasi ijtimoiy tarmoqlarda qizg'in muhokama bo'lganini kuzatganimda, menda ham ko'plab munozarali savollar tug'ilgandi. Ayrim normalar noo'rin talqin qilinganiga loyiha matni bilan to'liq tanishgach, amin bo'ldim. Masalan, taklif etilayotgan qoidalar parlamentning hozirgi emas, balki keyingi chaqirig'iga amal qilishni qayd etish joiz.

Loyihada Qonunchilik palatasi Spikerining o'rinbosarlari o'z vazifalarini bajarish davrida siyosiy partiyaga a'zolilikni to'xtatib turishi, fraksiya tarkibiga kirishi, quyi palata ko'mitalarining tarkibiga saylanishi mumkin emasligi aytilgan.

Shu yerda savol tug'iladi. Aslida bo'lajak Spiker o'rinbosari deputatlikka muayyan joydagi (okrug, saylov uchastkasi) saylovchilar tomonidan saylangan. Endi yuqoridagi o'zgartirish ushbu deputatni

saylagan elektorat manfaati himoyasiga ta'sir qilmaydimi, ularning muammolari kim tomonidan o'rganiladi va yechimi qanday hal etiladi? Qo'mitalar tarkibidan o'rin olmasligi mantiqan to'g'ri bo'lishi mumkin. Lekin partiya a'zosi sifatidagi faoliyatini to'xtatib turishi ma'qul bo'lmasa kerak.

Yana bir norma — qonun loyihasini Qonunchilik palatasi ko'mitalarida muhokama qilish ochiq o'tkazilishini qo'llab-quvvatlayman. Shuningdek, unda belgilanayotgan muhokamalarga qonun loyihasini kiritgan qonunchilik tashabbusi huquqi subyekti vakillari, fuqarolik jamiyati institutlarining va ilmiy-tadqiqot muassasalarining vakillari, shuningdek olimlar, mutaxassislar ham taklif etilishi mumkin, degan oxirgi so'z o'rniga taklif etiladi, deyilsa to'g'ri bo'ladi. Chunki qonunchilikda mavhum so'z ishlatilishi mumkin emas.

Islom OQNAZAROV,
Yoshlar parlamenti a'zosi:

— Qonun loyihasidagi ayrim normalarni aniqlashtirish kerak. Masalan, Bosh prokuror va shu kabi lavozimlarga tayinlashda Prezident tavsiya etgan nomzodlar Senatga kiritilishi yoki Senat muhokama qilgan nomzodni Prezident tasdiqlashi haqidagi qismlarga o'zgartirish kiritish lozim. Nomzodni tasdiqlashni maslahatlashuvlardan keyin to'la'licha Senatga yuklash lozim.

Yana bir masala — parlament quyi va yuqori palatalari tarqatib yuborilgan taqdirda birida 1 oy muddatda, ikkinchisida 2 oy muddatda qayta tashkil etish nazarda tutilayotganini asoslantirish kerak. Har ikki palata qayta shakllantirishi uchun maqbul bir muddat belgilanishi lozim. Bizningcha, o'rtaacha 1,5 oy belgilansa maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Loyihada ko'zda tutilgan Spiker o'rinbosarlari soni qisqarishini esa ma'qullayman. Lekin ular faoliyati davomida partiya a'zolik safidan chiqishini mantiqsiz, deb hisoblayman. Chunki ayni bir partiyada a'zolik — lavozimga kelishiga turtki bo'lgan.

Qonun loyihalari muhokamalarida keng jamoatchilik vakillarining ishtirok etishi va daxldorlik nuqtai nazaridan, o'z munosabatlarini bildirishi qabul qilinadigan hujjatlarining hayotiylikni, shaffofligini ta'minlashga yo'l ochadi. Chunki odamlar qonunlar haqida qanchalik ko'p bilsa, anglasa o'shanda huquqiy manfaatlar to'la-to'kis kafolatlanadi.

Shu o'rinda qayd etish joiz, bildirilayotgan takliflar, munosabatlar ayni vaqtda qonun loyihasiga mas'ul — Korruptsiyaga qarshi kurashish va sud-huquq masalalari qo'mitasida batafsil ko'rib chiqilmoqda.

"Xalq so'zi".

SUV ADOLATLI NARXDA YETKAZIB BERILSA, ISROFGARCHILIK KESKIN KAMAYADI

Bugungi reallik shuki, ichimlik suvi resurslari, ayniqsa, mintaqamizda juda cheklangan va bu bebaho ne'matga aholi ehtiyoji ortgani sari, uning hajmi kamayib boraveradi. Demak, suvni tejash madaniyati turmushimizning ajralmas qismiga aylanmas ekan, bu yo'nalishda sezilarli muvaffaqiyatga erishish qiyin.

Mushohada

Tejamkorlikka, birinchi navbatda, real tannarxni qoplay oladigan va aholini suvni tejashga undovchi tariflar bilan erishiladi. Masalan, suv ta'minoti yaxshi yo'lga qo'yilgan davlatlarda, tejamkorlik aholi iste'mol madaniyatining ajralmas qismiga aylangan.

Lekin hozirgi suv narxi bilan aholi o'rtasida tejamkorlik madaniyatini shakllantirib bo'lmaydi. Suv qancha arzon bo'lsa, uni shuncha isrof qilamiz. Bu inson tabiatiga xos fazilat. Faqat bozor narxlariga odamlarni suvni tejashga undashi, motivatsiya berishi va rioya qilishi mumkin.

Ichimlik suvi ishlab chiqarish va uni aholiga yetkazib berish, jamlash, filtrlash, har soatda laboratoriya tekshiruvlaridan o'tkazish, minglab kilometrlik quvurlar va nasoslar orqali markazlashgan tarzda tashish singari bir nechta murakkab

bosqichlardan o'tadi. Minglab ishchilar, mutaxassislarning mashaqqatli mehnati evaziga biz xonadonimizda jo'mrakni bir burab, istagancha suvdan foydalanish imkoniga egamiz.

Mamlakatimiz hududida ichimlik suvi ta'minotining 42 foizi yer osti, 58 foizi esa yer usti suv manbalaridan ishlab chiqariladi. "O'zsuvta'minot" AJ ma'lumotiga ko'ra, bugungi kunda 1 metr kub ichimlik suvini ishlab chiqarishning o'rtacha tannarxi 1681 so'mni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich hududlar imkoniyatlariga qarab turlicha, masalan: Qoraqolpog'istonda 3221 so'm, Sirdaryo viloyatida 2374 so'm, Toshkent viloyatida 1722 so'm qilib belgilangan.

Savol tug'ilishi mumkin, tannarxning shakllanishiga asosiy ishlab chiqarish xarajatlaridan tashqari yana qanday omillar ta'sir qiladi?

Eng avvalo, tariflar so'nggi uch yildan buyon o'zgarmay kelayotgani natijasida o'rta hisobda 40 foizga oshgan tannarx xarajatlari hisobidan 960 mlrd.

so'm qoplanmasdan qolgan. Bu esa qo'shimcha qarz xarajatlarini keltirib chiqaradi.

So'nggi uch yilda iste'molchilar soni 3,2 mln. nafarga oshgan. Ularga ichimlik suvi yetkazib berish esa yanada ko'proq mehnat va xarajatlarni talab etishi, tabiiy. Bundan tashqari, suvni uzoq masofaga yetkazish juda katta elektr energiyasi talab qiluvchi nasoslar orqali amalga oshiriladi. Qolaversa, bu yil elektr energiyasi xarajatlari oshganini ham eslab o'tish lozim.

Bunga muntazam ravishda yuzaga kelayotgan avariya holatlarini bartaraf etish, tarmoqlarni joriy va mukammal ta'mirlash xarajatlari ham qo'shsangiz, suvning narxi qanchalik arzon ekanini

anglab yetasiz. Demak, bugun ichimlik suvi ta'minoti tizimida bozor narxlarini mexanizmlarga o'tish vaqti allaqachon yetib kelgan.

Iste'mol uchun real narxlarda pul to'lagan odam hech qachon uni isrof qilmaydi, suvdan xo'jasizlarcha foydalanmaydi. Bu suv ta'minoti tizimidagi korxonalarining iqtisodiy ahvolini yaxshilash, hali suv yetib bormagan hududlarimizda yangi loyihalarni amalga oshirish uchun imkoniyat yaratadi.

Aytish joizki, 2022-yildan foydalanuvchilarga ichimlik suvi tarmoqlarini uy xo'jaligigacha kiritish va 2023-yil 1-yanvardan esa aholiga qiyoslash muddati tugagan suv hisoblagichlarni yangisiga almashtirish "O'zsuvta'minot"

Iste'mol uchun real narxlarda pul to'lagan odam hech qachon uni isrof qilmaydi, suvdan xo'jasizlarcha foydalanmaydi. Bu suv ta'minoti tizimidagi korxonalarining iqtisodiy ahvolini yaxshilash, hali suv yetib bormagan hududlarimizda yangi loyihalarni amalga oshirish uchun imkoniyat yaratadi.

qiladigan ichimlik suvi o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi. Buning uchun katta mehnat va xarajatlar yo'naltirilmoqda. Suv narxlarining bozor shartlariga yaqinlashtirilishi, loqaqal tannarxni qoplaydigan darajaga yetkazilishini bugun davrnang o'zi taqozo etmoqda. Zero, shundagina aholini ichimlik suvi bilan ta'minlash darajasini oshirish yuzasidan istiqbolli loyihalarni hayotga keng joriy qilish mumkin bo'ladi.

Asosiysi, aholiga suv adolatli narxda yetkazib berilsa, uning qadri oshib, isrofgarchilik keskin kamayadi.

Barno MIRZAMOVA,
Oliy Majlis Qonunchilik
palatasi deputati.

Biz va jahon

OʻZBEKISTONNING YANGI DOIMIIY VAKILI YUNESKO BOSH DIREKTORIGA ISHONCH YORLIGʻINI TOPSHIRDI

YUNESKO bosh qarorgohida Oʻzbekistonning yangi doimiy vakili etib tayinlangan Kamol Muxtorov tashkilot bosh direktori Odri Azulega ishonch yorligʻini topshirdi.

Suhbat chogʻida Odri Azule Oʻzbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev bilan Toshkent va Samarqand shaharlariga tashrfi chogʻida oʻtkazgan uchrashuvlarini mamnuniyat bilan esga oldi.

Tomonlar Oʻzbekiston bilan BMT tizimining ushbu nufuzli instituti oʻrtasidagi oʻz vakolatlari doirasidagi barcha yoʻnalishlar boʻyicha hamkorlikning bugungi holati va yanada rivojlantirish istiqbollari muhokama qildilar.

YUNESKO rahbari Oʻzbekistonning tashkilot boshqaruv organlari faoliyatidagi ishtiroki sezilarli darajada faollashganini yuqori baholadi. Mamlakatimiz 2022-yilda Nomoddiy madaniy merosni muhofaza qilish boʻyicha qoʻmitasiga aʼzo boʻldi. Joriy yilning noyabr oyida boʻlib oʻtadigan Ijroiya kengashiga saylovda respublika nomzodini ilgari surish muhimligi taʼkidlandi.

Shu yilning sentabr oyi boshida YUNESKO bosh qarorgohida buyuk olim va mutafakkir Abu Rayhon Beruniy tavalludining 1050-yilligiga bagʻishlangan gala-konsert va koʻrgazma muvaffaqiyatli oʻtkazilgani mamnuniyat bilan qayd etildi. Bosh direktor Abu Rayhon Beruniy nomidagi YUNESKO — Oʻzbekiston xalqaro mukofotini taʼsis etish boʻyicha Prezident Shavkat Mirziyoyevning tashabbusini ilgari surishga tayyorligini bildirdi.

Odri Azule Oʻzbekistonning

“Dunyo” AA.
Parij

Imkoniyat

HUDUDIIY TARMOQLARARO SANOAT KOʻRGAZMASI

Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 11-maydagi tegishli qaroriga asosan Qarshi shahrida tashkil etilgan koʻrgazmada neft va gaz sanoati, elektr-energetikasi, kimyo sanoati, charm-poyabzal, toʻqimachilik, elektrotexnika va farmatsevtika sanoati korxonalari oʻz mahsulotlari bilan qatnashmoqda.

Shu bilan bir qatorda, Qashqadaryo viloyatida faoliyat yuritayotgan korxonalar ham isteʼmolchilarga yangi mahsulotlarini namoyish etmoqda va ishlab chiqarish istiqbollari haqida batafsil maʼlumotlar berishayotir. Misol uchun, Qarshi shahridagi “UzShoes” MCHJ qoʻshma korxonasi belaruslik ishbiarmonlar bilan hamkorlikda 500 ming juft poyabzal ishlab chiqarish quvvatini ishga tushirgan.

Ayni vaqtda korxonamizda Germaniya, Italiya va Avstriya davlatlarining texnologiyalari asosida turli oʻlcham va dizayndagi poyabzallar tayyorlanmoqda, — deydi qoʻshma korxona rahbari Dilshod Mufitlilayev.

Yarmarkada oʻz mahsulotlarimizni namoyish qilyapmiz. Bu kabi tadbirlar boshqa korxonalar bilan oʻzaro tajriba almashish, yangi hamkorlar topishimizda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadbirning tantanali ochilish marosimida viloyat hokimi Murodjon Azimov soʻzga chiqib, yarmarkaning sanoatda kooperatsiya aloqalarini kengaytirish va mustahkamlash hamda xoʻjalik yurituvchi subyektlar oʻrtasida oʻzaro hamkorlik uchun qulay shart-sharoitlar yaratishdagi ahamiyati haqida toʻxtalib oʻtdi.

Yarmarka bugun ham davom etadi.

Jahongir BOYMURODOV
("Xalq soʻzi").

YOSHLAR SALOHIIYATINI OSHIRISHDAGI MUSHTARAK SAʼY-HARAKATLAR

Osiyoda hamkorlik va ishonch choralari kengashi (OHICHK) Yoshlar kengashining oltinchi yigʻilishi ikkinchi kuni ham turli forum hamda uchrashuvlarga boy boʻldi.

Uning doirasida tashkil etilgan Oʻzbekiston — Rossiya yoshlar forumida mamlakatimiz Yoshlar siyosati va sport vazirligi mutasaddilari, xorijiy va mahalliy ekspertlar hamda yoshlar qatnashdi.

Forum

Forum davomida “Oʻzbekiston — Rossiya oʻrtasida yoshlar siyosati sohasida hamkorlik istiqbollari”, “Oʻzbekiston — Rossiya davlat yoshlar siyosatining xususiyatlari”, “Koʻngillilik, bu — salohiyatni ochish va yoshlarni barqaror rivojlanish va mamlakatlar oʻrtasidagi doʻstlikni mustahkamlash yoʻlida birlashtirish platformasidir”, “Oʻzbekiston Respublikasi yoshlar siyosati salohiyatini taʼlim va fan sohasida innovatsion loyihalar prizmasida mustahkamlash” mavzularida

taqdimotlar tinglandi. Oʻzbekiston hamda Rossiya yoshlar jamoat tashkilotlari va vakillarining ikki tomonlama hamkorligi borasida sessiyalar oʻtkazildi.

Ikki kun davomidagi seminar-treninglar har ikki davlat yoshlari uchun ham qiziqarli boʻldi, — deydi Koʻngillilar markazlari uyushmasining xalqaro loyihalar markazi rahbari, rossiyalik Leyla Badalova. — Fan, taʼlim, tadbirkorlik yoʻnalishlarida tanlovlar oʻtkazish borasida oʻzaro hamkorlikni yanada rivojlantirishga kelishib olindi. Biz ushbu yoʻnalishdagi aloqalarini yanada mustahkamlashga

tayyormiz. Forum doirasida yoshlar siyosati borasidagi kelgusi rejalarni ham belgilab oldik.

Shuningdek, Oʻzbekiston — Ozarbayjon yoshlarining ikkinchi forumi ham boʻlib oʻtdi. Unda ikki xalq yoshlari uchun manfaatli boʻlgan koʻplab masalalar oʻrtaga tashlandi. Jumladan, “Mamlakatlarda turizm salohiyati va oʻziga xos xususiyatlari”, “Yoshlarning intellektual salohiyatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar”, “Yoshlar oʻrtasida tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish” kabi mavzularda davra suhbatlari uyushtirildi.

Yoshlarbutadbirdabugundunyo oʻgʻil-qizlarini qiynab kelayotgan bir necha muammolarni ilgari surdi, — deydi ozarbayjonlik ishtirokchi Ali Abdullozoda. — Jumladan, radikallashuv, yaʼni yoshlarning yot gʻoyalarga berilishining oldini olish, ayni muammolarni yechish va uni bartaraf etish boʻyicha qanday chora-tadbirlarni amalga oshirish

kerak, nimalarga eʼtibor qaratish lozim, degan savollarga javob izlandi. Va bu forum yoshlar uchun katta bir muloqot maydoni boʻldi.

Tadbir doirasidagi yana bir forum — Oʻzbekiston — Qozogʻiston yoshlari ikkinchi kongressi ham yuqori saviyada tashkil etildi. Ushbu tadbirda aytildiki, bugun jamiyatda nafaqat bir davlat, balki koʻplab mamlakatlar uchun xavf solib turuvchi omillar mavjud. Ularga qarshi kurashishda yoshlarning oʻzaro bir-birini anglagan holda hamkorlik qilishi va salbiy gʻoyalarga yoʻgʻirilgan har qanday harakatlardan uzoq boʻlishi nafaqat maʼlum bir mamlakatlar rivoji va kelajagi uchun, balki insoniyatning istiqboli uchun ham muhim omil boʻlib xizmat qiladi.

Umuman olganda, Osiyoda hamkorlik va ishonch choralari boʻyicha kengash Oʻshlar kengashining 6-yigʻilishi, Yosh liderlar forumi va uning doirasida oʻtkazilgan uchrashuvlar MDHga aʼzo davlatlar doirasida yoshlar siyosati sohasida keyingi hamkorlikning asosiy yoʻnalishlarini belgilashda muhim platforma vazifasini oʻtadi.

Abdulaziz YOʻLDOSHEV
("Xalq soʻzi").

Kechagi yomgʻir. Bundan kim quvonmadi?! Hamma xursand boʻldi. Men esa dunyoga sigʻmadim, yomgʻirga qulochimni yoydim. Ajib bir moʻjiza!

— Nima, umringizda yomgʻir koʻrmaganmisiz?

Ha, menga xuddi shunday savol berishdi.

Koʻplar yomgʻirning nimaligini, mohiyatini, sinoatini bilmaydi. Falak hamda Yer bilan hayot rishtalari-la bogʻlandi. Suv — hayot. Yomgʻir — hayot!

Mammunligim togʻdan-da balandladi. Sababini tushuntiraymi? Bir boshidan aytсам, siz ham “Ha, gapingizda jon bor” deysiz.

Tuygʻu

Bu yil bahor payti koʻz koʻrib quloq eshitmagan hol roʻy berdi. Termizda yoʻlda boryapman. Ikki qadam nari koʻrinmaydi. Tuman emas, chang qopladi. Uylar, mashinalar, odamlar, daraxtlar, osmon, xullas, yer-u koʻk chang-toʻzoning ichida.

Toʻgʻri, afgʻon shamoli, goho kelardi. Chang shamol, toʻzon qiynardi. Bu safar yoʻq. Boshqacha. Yana kun boʻyi. Ziq boʻlib ketasiz. Koʻnglingiz notinch. Nega bunday? Bu chang qayerdan keldi? Nima uchun bunchalar toʻzon. Hatto oqshom tushayotganday. Koʻzingizga dunyo qorongʻu. Goʻyo bu chang ketmaydigandek. Chang yogʻaveradigandek, tinimsiz qoplab turaveradigandek.

Termiz tarixida afsona, deysiz. Toʻgʻri, lekin boʻlganday qilib boʻzlashadi-da. Termiz — “shahri gʻulgʻula”. Bozorda obodlik tengsiz. Bozorning gʻalagʻovuri Hirotga yetib borgan. Chin davlatidan Bagʻdodgacha Termizga savdo qilish uchun kelishgan. Koʻp yillar oʻtgan. Termiz dunyo shahriga aylangan. Bir kun nogahon dovul boshlangan. Chang toʻzon goʻyo qorongʻulik. Chang qirq kun yoqqan. Ha, adashmadingiz, chang yoqqan. Toʻxtovsiz. Chang yogʻavergan. Shahri gʻulgʻula jim boʻlib qolgan.

Shular xayolimdan oʻtyapti. Lekin koʻz oʻngimda yomgʻir! Shovullab-shovullab yogʻayotir u. Sizni bilmayman-u men ichimchidan yayradim. Daraxtlar boshqacha yashillanyapti. Maysalarni, gullarni, nihollarni koʻrsangiz, borliqqa toʻymay boqasiz. Ilohiy yomgʻir, deysiz. Olamni poklayapti-da? Atrofda kuz, biroq hamma tomon bahordagiday. Daraxtlar hazinligini unutyapti. Bahor keldi, deb oʻlyapti, nazarimda.

Boysunga Xidir Chorshanbiyevga, hoji boboga telefon qildim. Termizda “self” boʻlib yogʻyapti, yurakni hapqitirib shovullayapti. Ariqlar yomgʻir suviga toʻlgan. Jilmayasiz-da... chunki, bu ariqlar suv koʻrmaganiga qancha boʻldi?! Butun shahar yomgʻirlatib sugʻorishga oʻtgan...

Xidir hoji bobo hayajonda, xursand...

— Doʻlob-doʻlob yogʻyapti. Togʻlar, yoʻllar — hamma Boysun yomgʻirining ichida. Toshqinlayapti. Tovlar hayron qarab turganday.

— Bezovta boʻlmayapsizmi? — Yomgʻirni bilgim kelyapti-da.

— Nimaga bezovta?

— Togʻdan sel kelib qolsa...

— E-e, hech xayolimgayam olmbaman.

Yomgʻirni sogʻinib qolganman. Toʻrt tomchi tushib, koʻrinmay ketardi. Bu baland togʻning yomgʻiri boʻlib yogʻyapti. Toʻyar oshni koʻz biladi. Koʻnglim toʻlyapti. Xudoyim beraman, desa beraveradi. Chelaklab yogʻyapti.

Xidir hoji bobo bilan suhbat oʻsha qoʻshiqni yodimga tushirdi. Xayolingizga keldi-a?!

Soʻxtotin, soʻzma xotin, Koʻlankasi maydon xotin.

Yomgʻir yogʻsin, hoʻl boʻlsin,

Yer-u jahon koʻl boʻlsin.

Boysunda bu qoʻshiqni koʻp eshitganman. “Yomgʻir yogʻsin, hoʻl boʻlsin”ning tarixi uzoq.

1000 — 2000-yil naridan keladi bu ohang. Nihoyatda qadimiy. Tarix qiziq. Ilgari ham yomgʻirni sogʻinib qolgan paytlar koʻp boʻlgan. Doim yomgʻir yogʻib turganida, bu qoʻshiq, ikki ming yil narida qolib ketardi. Kelyapti, aytilyapti, yomgʻir soʻrashyapti bor koʻngil bilan.

Doʻloblanib, shovullayapti, yomgʻir yogʻyapti. Hayotning oʻzi buyuk qoʻshiq. “Yomgʻir bergil, sultonim”lar ham ermak uchun aytilmagan. Bunda tabiatning donishmandligi bor. Biz suvni hamisha ham qadrlamaymiz. Suvni ifloslantiramiz, suvni “oltin” deb bilmaymiz.

Shunday davrlarda, goʻyo bu “oltin”ning hayot ekanligini odamlar tushunib yetishi uchun yomgʻirni bermay qoʻyayotgan boʻlsa-chi? Chang nima-yu, suv nima? Anglasin, deyaptimikan, ona tabiat?! Anglasin, “oltin”ni asrasin deyapti. Bilmaymiz-da, bir hovuch suv million-million oltinga teng. Shunday damlar boʻladiki, oltinni suvga aylantirolmaysiz. Lekin suv doimo — oltin! Tabiat bizga dars oʻtyapti, suvning oltinligini sekin-asta oʻrganib boryapmiz.

Kuni kecha yoqqan yomgʻirni siz tanidingizmi? Men tanidim. U mening doʻstim...

“Juda qiziqsiz-a, yomgʻir ham doʻst boʻladimi?” Shu gap koʻnglingizdan oʻtdi. Lekin men rostini aytayapman. Qanday qilib doʻst boʻlib qoldim bu yomgʻir bilan?!

Hovlimizga 50 tuplar chamasini anor ekkandim. Rosa ishlar edim. 30 — 35 yoshlardaman. Aytсам ishonmaymiz, har bitta anor 1 kilo va undan koʻp ham tosh bosardi. Anorni koʻrganingizda edi, sanʼat asari! Rangida nur oʻynaydi. Har qanday qoʻzni sehlraydi. Unga tikilgan odam soatlab yonidan ketolmaydi. Dunyoning toʻqqizinchi moʻjizasi. Quvangan anor uning oldida tovuqning tuxumi. Dashnabodliklar kelib, “Bu navni qayerdan topdingiz?” deydi.

Xoʻsh, shu anor qachon pishadi? 50 tupni birma-bir koʻraman. Anor hosilidan yerga egilgan. Hozirgacha koʻz oldimdan ketmaydi.

Kundalik tutadigan odatim bor. Unda yozilgan, har yili 6-7-oktabr kunlari dovul, chang va yomgʻir! Har yili shu paytda yomgʻir yogʻadi. Anorlarni goʻzal qilib yuvadi. Ertasiga quyosh charaqlaydi. Sir-u asror shundaki, shu yomgʻir keladi, anorlar pishadi. Yomgʻirgacha shoʻr boʻladi, yomgʻirdan keyin shirinlashadi, asallashadi. Bunday anorni totgan kishi, jannatga borib ham tamshanib yuradi. “Qani, oʻsha anordan boʻlsa edi”, deydi. Kundalikni yana varaqladim. Bu yomgʻir, asosan, 5 — 7-oktyabr kunlari yoqqan. Shu yomgʻir yogʻib boshlasa, doʻstim keldi, der edim. U bogʻimga barakasini, nurini toʻkardi.

Yomgʻir doʻstim uzoq yillar kelmadi. Anorlar qirqilib ketdi. Doʻstimni koʻp sogʻindim. Boshqa yomgʻirlarni tanimayman. Oʻsha kuni 6-oktabr... Doʻstim kelib turibdi. Suyunganimdan quchoqlashib koʻrishdim. Yomgʻir koʻzlarimdan oʻpdi. Men yomgʻirni bagʻrimga bosdim. Bir sirli hol, otam “Yomgʻir yogʻdi, mezon uchdi, endi hamma narsa pishdi” der edilar. Shu yomgʻirdan soʻng

osmonda oppoq mezonlar uchadi. Ungacha mezonni koʻrmaymiz. Mezon qayerdan keladi?! Bobolardan soʻrasam, “Bilmaymiz” deyishdi.

Bu, balki shu oktabrning birinchi oʻn kunligida yogʻadigan yomgʻirning sirdir.

Xayolimdan oʻtayotgan gap shuki, bu yomgʻirni Gʻafur Gʻulom hazratlari mendan ming karra koʻproq bilganlar, shekilli?! Sababini angladingiz-a?

Alloma shoir yozadi:

Qirquyak yomgʻiri shivirlab oʻtdi, Choʻpon qoʻchqorlarga tashlaydi nazar. Kelasi koʻklamda qoʻzi koʻp boʻlur, Alhazar, yaramas koʻzdan alhazar.

Balki bu Qirquyak yomgʻiri emasmikin?! Yana kim biladi, deysiz. Lekin faylasuf

“Doʻloblanib, shovullayapti, yomgʻir yogʻyapti. Hayotning oʻzi buyuk qoʻshiq. “Yomgʻir bergil sultonim”lar ham ermak uchun aytilmagan. Bunda tabiatning donishmandligi bor. Biz suvni hamisha ham qadrlamaymiz. Suvni ifloslantiramiz, suvni “oltin” deb bilmaymiz. Shunday davrlarda, goʻyo bu “oltin”ning hayot ekanligini odamlar tushunib yetishi uchun yomgʻirni bermay qoʻyayotgan boʻlsa-chi? Chang nima-yu, suv nima? Anglasin, deyaptimikan, ona tabiat?! Anglasin, “oltin”ni asrasin deyapti. Bilmaymiz-da, bir hovuch suv million-million oltinga teng. Shunday damlar boʻladiki, oltinni suvga aylantirolmaysiz. Lekin suv doimo — oltin! Tabiat bizga dars oʻtyapti, suvning oltinligini sekin-asta oʻrganib boryapmiz.

shoirimiz haq deb, oʻylayman. Kelgusi yil bahorida qoʻzi koʻp boʻladi. Aytishadi-ku, bir tomchi suvdan dengizning holini biladilar: shoʻrmi, shirinmi? Ehtimol mening “doʻstim” endi yomgʻirlar, qorlar, koʻp boʻlishidan xabar berayotgandir?! Togʻlarga, adirlarga, yerlarga doʻlob-doʻlob yomgʻirlar, kiyiklarning koʻksiga uradigan qorlar yogʻsa, ne ajab?! Daryolar toʻlib oqsa, ariqlar pishqirib, suvlar dalalarga shoshsa... Dehqon qaddini kerib, “Oʻ-o”, bu yil suv moʻl boʻldi, baraka toshdi. Ollohim nurini toʻkdi” deb, hosil bayramida gʻururlansa...

Bu yomgʻir sirlarga toʻla. Bu yomgʻir — hayot koʻzgusi. Kutaverib koʻzimiz toʻrt boʻldi. Bahorni koʻrdingiz-ku, gullar ochilar ochilmas, qovqirab qoldi. Oʻtlar, giyohlar, mayasalar yerga yopishganча bulutlardan suv soʻradi. Bulutlar oʻtib ketaverdi. Yomgʻir yogʻmadi. Choʻponlar tayogʻiga suyanib ogʻir oʻyga toldilar. Yomgʻirning hayot ekanligini choʻpon-ku choʻpon, daladagi gʻallasiga, gʻozasiga, qovun-u tarvuziga suv olib kelolmay asabi chaqmoqlangan dehqonlar ham yuragidan tushundi.

Toshboy bobo 80 yoshdan oshdi. Bogʻining ichida bir xayollarda boradi.

— Dunyoning tashvishini koʻtarib yurgandaysiz. Qadamingiz ogʻir-ogʻir...

— Suv yoʻq, suv yoʻq.

Bogʻbon oʻychan boqadi.

— Bular shaftoli, mana bular bodomlar...

Suv kamligidan sentabrga yetmay bargini toʻkyapti. Oʻzni koʻring, qanday issiq boʻldi.

Suvsizlikka chidamsiz daraxtlar qurib qoldi. Endi shuni ham oʻylamasak boʻlmaydiganay. Surxondaryoda quyosh lovullaydi. Saratonning jazirasida, quyoshning tigʻida, olvoning ichida bardosh bilan turgan nihollarga rahmat.

Xayolimdan oʻtyapti. Bu yomgʻirdan bogʻbon bobo Bobotoqqa aylandi-yov. Boshi osmonga yetdi.

Kuzatib turib, anglaganday boʻlaman.

Osmonning yomgʻiri yerning ostiga ham yogʻadi. Rostdan! Yomgʻir shovullab yogʻayotganida qoʻshni qishloqdagi noyob Choʻtboy bobo yodimga tushdi. Gʻayritabiylar eshitishi bor edi. Hayotdan oʻtib ketdi.

Qishloqda kim ichadigan suv uchun quduq qazdiraman, desa, boboni izlardi. Choʻtboy bobo hovlining bir necha joyiga qulogʻini qoʻyib eshitadi. U paytlarda quduq qaziydigan texnikalar yoʻq. Choʻtboy bobo ancha bilgir. Yerning ostida qayerda suv bor, aytib beradi. Qatorasiga bir necha yil yomgʻir-qor yogʻishi kamayib ketsa, “Quduq qazib oʻtirma, bu yerdan suv qochibdi. Suvni topib ololmaysan. Jovin (yogʻingarchilik) serob boʻlsa, suv qaytadi. Keyin quduq qazasan” der ekan.

Aytishlaricha, Choʻtboy boboning gapi doim toʻgʻri chiqqan.

Hovlida bir tup ulkan bodom daraxti. Suv ichmasdi. Suvlamasdim. Suv ichganday oʻsardi, tuyardi. Hayron qolardim: “Bodom suv ichmasa ham boʻlaveradi”. Falakning gvardishini qarang, bu yil yozning kunda bargini toʻkaverdi. Oʻylayman, atrofidagi ariqlarda toʻlib suv oqqan. Yer osti suvi ildiziga kelib turgan. Ariqlar qurib, goh-goh suv keladi. Bodomning ildiziga suv yetmay qoldimi? Yer osti suvi pasayib ketdimi?

Ha, tushundim. Yogʻayotgan yomgʻir yetti qavat yerning ostiga ham yogʻyapti ekan-da. Olti qavat osmon bilan yetti qavat yer qanchalar tutashib ketgan. Kengroq qarasangiz, yogʻayotgan yomgʻir olis-olisidagi qaysirdi ummon-okean bilan bogʻlangan. Hatto quyosh-u oy, yulduzlar bilan. Hatto odamlarning oʻyi, fikri, qilayotgan ishlari mubolagʻa, desangiz ham aytgim kelyapti. Boru borliqning niyati bilan tutashdir.

...Yomgʻir yogʻib oʻtdi. Bugun quyosh charaqlab turibdi. Yomgʻir suvi yetib boriyoq?! Issigʻ-u, nur-u, havoning mehrida dasht-u adirlarda cheksiz urugʻlar nishlamoq niyatini his etyapti. Hayratlanasiz, necha kun oʻtib sahrolar ham maysalanadi, yashillanadi, noyabrning boshida mayingina yomgʻir yogʻadi.

Yomgʻirlar bir yaxshiliklar, qut-barakalarining, aziz nasibalarining koʻpayayotganidan darak bermoqda. Charaqlayotgan quyoshga boqing, koʻngillarga qanchalik yaqin. Quyosh qalb bilan qoʻl uzatayotganday, suv yomgʻirlariga payvasta nur yomgʻirlari yogʻyapti.

Dur-u gavharlar yogʻyapti Oʻzbekistonga!

Mengnor OLLOMUROD,
shoir.

Surxondaryo viloyati

1 2 3 4 5 6